

Herrman nekding wjögauwe

SZEGEDI NAPLÓ

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS IRODALMI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 360 K. | 1/4 évre . . . 90— K.
Félévre . . . 180 K. | Egy hónapra . . . 30— K.

Megjelenik naponta kétszer:
reggel és délben.

Szerkesztőség és kiadóhivatal TELEFONSZÁMOK
DUGONICS-TÉR 12. (Napló-ház.) szerkesztőség 348,
kiadóhivatal 34.

A néprajz és Szeged.

Írta: Herrmann Antal.

A néprajz a nép életének és lelkének, hagyományainak és alkotásainak tanulmányozása a legemberibb és legnemzetibb tudomány. Különösen nagy politikai és gyakorlati fontossága van nálunk, ahol a nemzet több különböző, etnikailag össze nem forrott népelemből áll.

Nemzeti politikánk legnehezebb problémája a nemzetiségi kérdés volt. A világháború megindítására néprajzi vonatkozású hazug ürügyeket használtak okul. Befejezésénél galádul elferdítették Wilson néprajzi alapu szövegét, a népek önrendelkezési jogát. A megbékülést lehetetlenítő békekötéssel pedig a néprajzi tények förtermes meghamisításával marcangolták szét az ezeréves Magyarországot, melyet elmulasztottunk etnikailag is körülhatárolni.

Mulasztásaink leglényesebbjei néprajzi vonatkozásúak. Az ország intézői nem ismerték az ország népeit. Pedig enélkül nem lehet a népet vezetni, fejleszteni, boldogítani. Nem ismerték az államalkotó magyar fajt és nem is akarták ismerni a másjaku népelemeket. Ha ezeknek etnografiájával és kultúrájával, szükségletivel magunk foglalkozunk jóakaratu tárgyilagossággal és ezt nem engedjük át tudatlan kontárokknak és hazug agitátoroknak, akkor köztudattá élesedett volna az a tény, hogy pl. a tót merőben más mint a cseh s viszont, hogy a sokszázados együttélés sok közösséget fejlesztett ki a tót és a magyar közt. Ha a külföldi tudomány és diplomácia befogásában helyes nézetek uralkodtak volna hazánk néprajzi viszonyairól, akkor a trianoni aktát talán más képen koncipálták volna.

A kiegyezés utáni álnemzeti politika, az elött forradalom nemzetietlen és a második forradalom nemzetellenes rombolása után most közbelátássá vált az igazi nemzeti irány és szellem érvényesülésének feltétlen szükségessége a köz- és magánélet minden terén. A nemzeti szellem pedig lényegileg a kialakult, általánosság és tudatossá vált néplélek, főleg ható és alkotó erőinek komplexuma. Megismerése tehát a népeletünk a hagyománynak, mint forrásnak és gyökérnek tanulmányozásán alapul.

A hagyomány a nemzet öröksége, szellemi kincse. A néphagyományból ered, fejlődik és ujhódik meg a nemzeti nyelv, irodalom, művészet, stílus, kultúra.

Nemzeti létünk biztosításának feltétele Csonka-Magyarország legteljesebb egységessége és konszolidációja s a lehető gazdasági és szellemi többtermelés. E végett ki kell használnunk, tehát legbehatóbban ismernünk kell nem csak a földnek, hanem a népnek is minden produktív energiáját, érvényesítésének akadályait és eszközeit. E célból is tehát tüzetesen tanulmányoznunk kell a népeletet.

De lehető intenzív módon foglalkoznunk kell az elszakított országrészek néprajzával is. Ez a történelmi Magyarország szellemi és érzéleti integritásának egyik leghatékonyabb biztosítéka és köteleke és egyuttal az irredentizmus második honfoglalásnak, demarkációs vonalakkal fel nem tartózhatható fegyvere és propaganda eszköze.

Politikának egyik főhibája a túlzott centralizálás volt. A nemmagyar Budapest az országnak nem volt a szíve; hanem csak a feje, s még inkább a gyomra. Szerepe a nemzeti vérkeringésében a szív funkciójának éppen a fonákja volt. Nem javította a feléje lüktető rossz vért, hanem rontotta a jót. Most decentralizálni kell minden téren, főleg a kultúrában. A néprajz a legmesszebb, szinte az egyénig menő decentralizálás indukciót kívánja. Minél több alkalmas vidéki központból kell sugárszerűen és koncentrikusan kiindulnia és visszatérnie a gyűjtésnek, a tanulmányoknak.

Teljesen megokolt, hogy az ebbeli országos akció Szegedből induljon ki, az első magyar nagyvárosból. Itt meg van a sikeres akció minden tényezője. Az akció alanya: a gyűjtést irányító és az eredményt feldolgozó szakértők és munkálat tárgya, a tanya népe és világa. Meg van az aratás magtára, a gyűjtött anyagot befogadó és megőrző muzeum, nevezetesen ennek néprajzi osztálya. És amint a napokban tartott néprajzi előadások iránt tanusított rendkívüli nagy érdeklődés mutatta, megvan az a megértő itelligens közönség, amely nemcsak tudnivaló érdeklődéssel befogadja a szakemberek nyújtotta néprajzi ismereteket, hanem valószínűleg hajlandó és némi utmutatással képes is lesz aktív részt venni a

gyűjtés, az anyagszerzés élvezetes munkájában. Mert a néprajz az a tudomány, amely az anyaggyűjtésnél nemcsak hasznát veheti az értelmes, laikus közreműködésének, de ezt nem is nélkülözheti. Egy stilszerű hasonlattal élve: együtt van itt a pásztor tüzkésztsége, a csiholó acél, a szaketnográfus, a kova a tanya világa és a tüzetfogó tapló a fogékony művelt közönség.

Hogy a néprajzi tanulmányok általánosítása és népszerűsítése a köznevelődés és az országos politika szempontjából milyen fontos s hogy egyuttal ez az akció Szegedre nézve milyen időszerű, két aktualitás mutatja. Az országos szabadoktatási intézmény midőn Szegeden kezdette meg országos akcióját, elsősorban a magyar néprajzot és művelőit kapcsolta bele ezen akcióba, mint leg-hivatottabb munkatársait és legalkalmasabb ismeretterjesztő anyagot. És midőn az ország kormányának ezidőszerű vezetője, a nagykonceptióju, nagy tudományu Teleki Pál gróf, mint a város nemzetgyűlési képviselője megtartotta az ország helyzetéről való beszámolóját, melyet a külföld is feszült figyelemmel várt, ugyanaznap a tudós katedrájáról hirdette meggyőzően a néprajz fontosságát és megpendítette a szegedi néprajzi társulás eszméjét. Az ige gyorsan tetté kezd válni. Ebbeli konkrét indítványom egyhangulag helyeselte a nagyközönség. És a szakértőknek általam összehívott értekezlete elvileg kimondotta a Magyar Néprajzi Társaság szegedi osztályának megalakítását.

Ez örökéletű emléke lesz a szegedi néplélek kéfkongenialis megnyilatkoztatójának: Kálmány Lajosnak és Tömörkény Istvánnak.

Mit lehet várni a törvényhatósági reformtól?

— Csanád-vármegye felír ellene a nemzetgyűléshez. —

Az Aigner Károly dr főispán által összehívott régi törvényhatósági bizottság szerdán ül össze utoljára, aztán elmúlik végképpen, hogy helyet adjon az új alakulásnak. Egész bizonyos, hogy teljesen más képe lesz a közgyűlésnek, régóta megszokott városatyák maradnak ki és újak kerülnek a helyükbe, akiket eselleg nehéz lesz megszokni.

Hogy mit tartalmaz a törvényhatósági és a községi reform, abból eddig csak részletek kerültek napvilágra, egyáltalában nem megnyugtató részletek. Csanád-vármegye már állást foglalt ellene s Tarnay Ivor főjegyző maga indítványozta a tiltakozást, mert a reform megvalósulása esetén a törvényhatóságok a demagógia fészkeivé válnak s hiányozni fog azokból a reformokra hajlamos és áldozatra kész intelligencia, — a középbirtokosok, az iparosok, a kereskedők, az iskolázott értelmi-

ség, — amely nagyobbbrészt a virilizmusnak köszönhetette, hogy a törvényhatóságban helyet foglalhatott.

A javaslattal nem foglalkozhatott sem a törvényhatóság, sem a sajtó, annak szükség-szerűsége nem élt a köztudatban. Folytatása ez (mondta Tarnay) annak a munkának, mely céltudatosan tört ősrégi, nemzeti szellemtől áthatót s tradíciókon gyökerező intézményeink ellen Választói jogunk a gyakorlatban hanyatlást eredményezett. Ezt megváltoztatni közhaj, mert nincs értelme makacsul ragaszkodni egy elvhez, mely homlokegyenest ellenkezik olyan tradíciókkal, melyek szemmel-tartásával egy rombadöntött országot akarnak ujjáépíteni. Ennek a világnézetnek sajtójának évek során át támadt a virilizmust, a közvélemény pedig a hozzá nem értés közömbösségével elfogadta az áligazságokat.

Szücs és szörmeáruim

hatom a vevőimnek rendelkezésére.

Átalakításokat

1482 nagyon kedvező beszerzése folytán abban a helyzetben vagyok, hogy azokat a legolcsóbb árak mellett készítek. Rosman szücsmester, Kárász-utca 5.